

6. Rada robotodavtsiv yak kliuchovyi partner u rozvytku Berezhanskoho fakhovoho koledzhu NUBiP Ukrainy [Employers' Council as a key partner in the development of Berezhany Vocational College of NUBiP of Ukraine]. 20.11.2025. URL: <https://batk.nubip.edu.ua/index.php/uk/usinovyny/58-stakeholders/4603-rada-robotodavtsiv-iak-kliuchovyi-partner-u-rozvytku-berezhanskoho-fakhovoho-koledzhu.html> (data zvernennia: 28.03.2026).

Анотація: У тезах досліджено сучасний стан взаємодії закладів освіти та підприємств-роботодавців у підготовці фахівців в Україні. Проаналізовано нормативно-правову базу партнерства освіти і виробництва з урахуванням положень Закону України «Про професійну освіту» (2025). Розглянуто форми державно-приватного партнерства, визначені МОН України, та роль соціального партнерства у модернізації змісту професійної підготовки. Охарактеризовано практичні форми реалізації партнерства – навчально-практичні центри та ради роботодавців. Виявлено системні перешкоди: відсутність економічних стимулів для роботодавців, нерівномірність охоплення, недостатня гнучкість освітніх програм та пошкодження матеріально-технічної бази внаслідок збройної агресії. Визначено перспективні напрями зміцнення партнерства в умовах повоєнного відновлення країни.

Ключові слова: партнерство освіти і виробництва, соціальне партнерство, державно-приватне партнерство, заклади професійної освіти, роботодавці, рада роботодавців, навчально-практичний центр, підготовка фахівців, повоєнне відновлення.

УДК 911.3:69:338.43(477.74)

DOI 10.31521/978-617-7149-94-0-108

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ БУДІВНИЦТВА ОБ'ЄКТІВ АГРАРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Грейц О.О., аспірант

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

<https://orcid.org/0009-0007-8740-1390>

Яворська В.В., д-р геог. наук, професорка

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

<https://orcid.org/0000-0002-7449-7908>

Анотація: Досліджено суспільно-географічні аспекти будівництва та відновлення об'єктів аграрної інфраструктури Одеської обл. в умовах воєнних і повоєнних викликів. На основі верифікованих даних Київської школи економіки та Держстату проаналізовано масштаби руйнувань аграрної інфраструктури в Україні, виявлено регіональну специфіку Одещини, обґрунтовано пріоритетні напрями будівництва і відновлення в розрізі суспільно-географічного підходу.

Ключові слова. аграрна інфраструктура, будівництво, зерносховища, зрошення, Одеська область, повоєнне відновлення, продовольча безпека.

Постановка проблеми. Аграрна інфраструктура є матеріальною основою функціонування агропромислового комплексу і безпосередньо визначає ефективність виробничого циклу від сівби до збуту продукції. До її складу входять об'єкти зберігання зерна і олійних культур (елеватори, зерносховища),

зрошувальні системи та меліоративні споруди, переробні підприємства, агрологістичні термінали і під'їзні шляхи. Суспільно-географічний підхід дозволяє аналізувати аграрну інфраструктуру не лише як сукупність фізичних об'єктів, а і як просторово організовану систему, що забезпечує функціонування регіонального агропродовольчого комплексу і визначає його конкурентоспроможність.

Повномасштабна збройна агресія 2022-2024 рр. завдала прямих збитків аграрному сектору України в обсязі 10,3 млрд дол. США, з яких значна частина припадає саме на фізичну аграрну інфраструктуру [1]. Зруйновані зерносклади ємністю 8,2 млн тонн одночасного зберігання, тисячі кілометрів іригаційних каналів, десятки переробних підприємств утворюють масштабний запит на будівельно-відновлювальні роботи. Для Одеської обл., яка є одним із провідних аграрних регіонів країни з розвиненою портово-логістичною інфраструктурою, ця проблема є особливо актуальною.

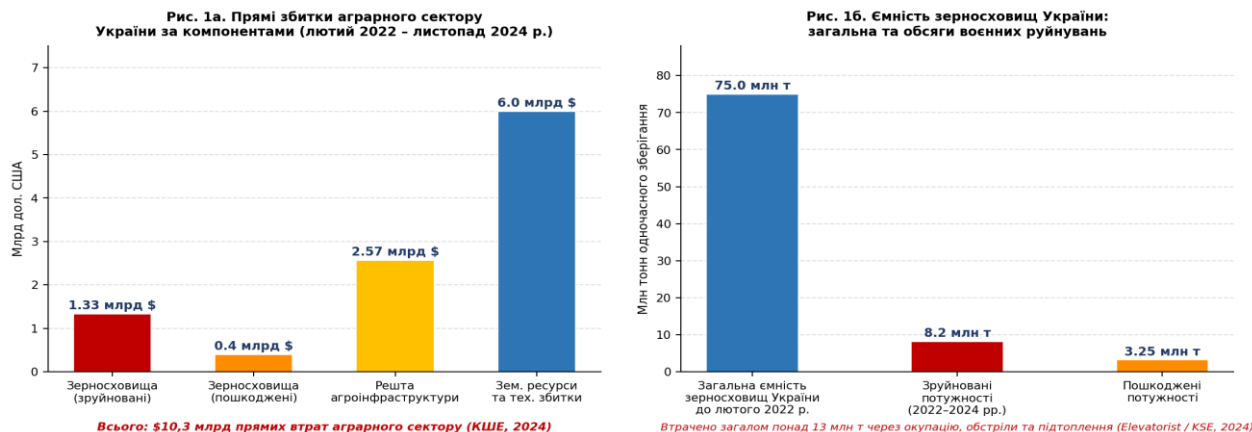
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання відновлення аграрної інфраструктури та інвестиційного забезпечення будівництва у сільськогосподарському секторі розглядаються у наукових працях Калетніка Г. М., Козяр Н. О. [5], Томашука І. В. [6], Попової О. та ін. [7]. Дослідники обґрунтовують необхідність просторово диференційованого підходу до відновлення, що враховує природно-ресурсний потенціал регіонів, логістичну доступність і стан безпекового середовища. Аналітичні доповіді Київської школи економіки [1; 2] і матеріали Elevatorist.com [3; 4] містять верифіковані дані про обсяги і географію руйнувань аграрної інфраструктури.

Виклад основного матеріалу. Загальний масштаб руйнувань аграрної інфраструктури в Україні є безпрецедентним. За даними КШЕ (листопад 2024 р.), ємність зруйнованих зерноскладів становить 8,2 млн тонн одночасного зберігання, пошкоджених – 3,25 млн тонн; вартість відновлення лише зруйнованих потужностей оцінюється у 1,33 млрд дол. США (рис. 1) [1]. З 1 399 наявних в Україні елеваторних об'єктів було обстежено 344, серед яких знищено або пошкоджено 75 [3]. Реальні втрати є ще більшими, оскільки супутниковий моніторинг охопив лише чверть об'єктів, а поза аналізом залишилися підприємства на окупованих територіях.

Просторовий розподіл руйнувань є нерівномірним і відображає географію бойових дій. Найбільше постраждали Донецька (із 37 довоєнних елеваторів наприкінці 2022 р. функціонувало лише 6), Луганська, Харківська, Запорізька та Миколаївська обл. [3]. Одеська обл., попри відносну безпекову стабільність суходільної частини, зазнала ударів по портовій і прибережній агрологістичній інфраструктурі. Напади на Одеський, Миколаївський та Дунайські порти спричинили перебої в роботі перевантажувальних терміналів, зумовивши переорієнтацію частини агроекспортних потоків.

Водночас руйнування стали потужним стимулом для адаптивного будівництва. Упродовж 2022–2024 рр. в Україні активно зводились мобільні зернові хаби (зокрема, МХП у Львівській обл. за 6 місяців; вартість будівництва втричі менша, ніж капітального елеватора), розширювались потужності зберігання на основі полімерних рукавів і модульних конструкцій [4]. Захід

України (Львівська, Волинська, Тернопільська обл.) увійшов до лідерів за темпами будівництва нових зернохосовищ у 2023-2024 рр., що відображає географічну переорієнтацію логістики в напрямку ЄС [4].

Джерело: складено за даними Київської школи економіки (KSE Damages Report, листопад 2024), Elevatorist.com та Мінгромаполітики України

Рисунок 1 – Збитки аграрного сектору України та обсяги руйнувань зернохосовищ (складено за даними KSE Damages Report, листопад 2024, та Elevatorist.com, 2024)

Для Одеської обл. пріоритети відновлення та будівництва аграрної інфраструктури визначаються поєднанням трьох факторів. По-перше, це стратегічна роль портів «Великої Одеси» як головних воріт аграрного експорту через них у 2022–2023 рр. пройшло понад 16,3 млн тонн зернових, олійних культур і шроту [8]. Відновлення і розширення перевантажувальних потужностей і під'їзних терміналів є завданням першочергового значення. По-друге, регіон відрізняється критичним станом зрошувальної інфраструктури. Площа зрошуваних угідь в обл. скоротилась із понад 330 тис. га у 1990-х рр. до менш ніж 150 тис. га сьогодні, що в умовах зростаючої посушливості визначає пряму залежність врожайності від відновлення меліоративних систем. По-третє, наявна мережа зернохосовищ у центральних і південних районах потребує модернізації та захисту від ударів по критичній інфраструктурі.

Міжнародні фінансові інституції – FAO, ЄБРР, USAID АГРО, вже фінансують відновлення елеваторних і зрошувальних потужностей в Україні. Зокрема, USAID АГРО співфінансувало розширення зернохосовища ТОВ «Апогей Агро» у Львівській обл. на 15 тис. тонн [4]. Залучення аналогічних програм для потреб Одеської обл. потребує розробки регіонально орієнтованих проєктних заявок і формування переліку пріоритетних об'єктів будівництва.

Висновки. Руйнування аграрної інфраструктури внаслідок збройної агресії сформували безпрецедентний запит на будівельно-відновлювальні роботи в агросекторі України: прямі збитки сягають 10,3 млрд дол., зруйновано 8,2 млн тонн зернохосовищних потужностей. Суспільно-географічний аналіз засвідчує, що для Одеської обл. пріоритетними напрямками будівництва є відновлення перевантажувальних терміналів і захист портової агрологістичної інфраструктури, модернізація меліоративних систем Причорномор'я та Придністров'я і розширення мережі сучасних зернохосовищ у центральних

районах. Реалізація цих завдань потребує поєднання державного фінансування, міжнародних грантових програм і приватних інвестицій у рамках просторово диференційованої регіональної стратегії відновлення.

Список використаних джерел

1. Kyiv School of Economics. Ukraine Damages Report, November 2024. Kyiv, 2025. 64 p. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf (дата звернення: 01.03.2026).
2. Kyiv School of Economics. Ukraine Damages Report, February 2023. Kyiv, 2023. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2023/03/UKR_Feb23_FINAL_Damages-Report.pdf (дата звернення: 01.03.2026).
3. Elevatorist.com. Руйнування і будівництво елеваторів-2022: підсумки. 04.01.2023. URL: <https://elevatorist.com/spetsproekt/185-pidsumki-2022-ruynuvannya-i-budivnitstvo-elevatoriv> (дата звернення: 05.03.2026).
4. Будівництво елеваторів: підсумки-2023 і плани на 2024 рік. Українська аграрна асоціація. 25.01.2024. URL: <https://uga.ua/meanings/budivnitstvo-elevatoriv-pidsumki-2023-i-plani-na-2024-rik/> (дата звернення: 06.03.2026).
5. Калетнік Г. М., Козьяр Н. О. Стратегічні підходи до інвестування аграрного сектору України в сучасних умовах розвитку АПК. *Економіка АПК*. 2020. № 12. С. 81–89. DOI: <https://doi.org/10.32317/2221-1055.202012081>.
6. Гончарук І. В., Томашук І. В. Ресурсний потенціал сільських територій: стан та напрями зміцнення. Вінниця: Твори, 2022. 334 с.
7. Попова О., Коцюбинська Л., Скубій О. Інвестиційна діяльність в сільському господарстві в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-49>.
8. Щорічна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Одеській обл. у 2023 р. Департамент екології та природних ресурсів Одеської ОВА. Одеса, 2024. URL: <https://ecology.od.gov.ua> (дата звернення: 20.03.2026).

Abstract: The paper investigates the socio-geographical aspects of construction and reconstruction of agricultural infrastructure facilities in the Odesa region under wartime and post-war conditions. Drawing on verified data from the Kyiv School of Economics and the State Statistics Service of Ukraine, the study analyses the scale of agricultural infrastructure destruction in Ukraine, identifies the regional specifics of the Odesa region, and substantiates priority directions for construction and restoration within the socio-geographical framework. Direct damages to Ukraine's agricultural sector amount to USD 10.3 billion, including the destruction of grain storage facilities with a capacity of 8.2 million tonnes (restoration cost USD 1.33 billion). For the Odesa region, the priority construction directions are the restoration of port transshipment terminals, the modernisation of irrigation and drainage systems in the Black Sea and Dniester areas, and the expansion of modern grain storage networks in the central districts. A spatially differentiated regional recovery strategy combining state financing, international grants and private investment is proposed.

Keywords: agricultural infrastructure, construction, grain storage, irrigation, Odesa region, post-war recovery, food security.